

УДК 338.48-339.138:379

Гнаткович О.Д.*доктор економічних наук, професор
Львівського інституту економіки і туризму***Гриных Н.В.***кандидат історичних наук, доцент
Львівської філії**Київського національного університету культури і мистецтв***ОЦІНКА ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ****EVALUATION OF ATTRACTION TOURISM RESOURCES
OF CARPATHIAN REGION****АНОТАЦІЯ**

У статті проаналізовані чинники туристичного потенціалу Карпатського регіону, тобто сукупність природних, культурно-історичних та соціально-економічних передумов для організації туристичної діяльності певної території. Визначені притаманні Карпатському регіону види туризму, а саме культурно-пізнавальний, лікувальний, гірський, екотуризм, екстремальний туризм. Здійснена оцінка території Карпатського регіону за системою показників (криміногенними, екологічними, добробуту), які потенційно можуть створити позитивний (або негативний) морально-психологічний клімат для туристів.

Ключові слова: туризм, регіон, оцінка, туристична привабливість, перспективи розвитку.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы факторы туристического потенциала Карпатского региона, то есть совокупность природных, культурно-исторических и социально-экономических предпосылок для организации туристической деятельности определенной территории. Определены свойственные Карпатскому региону виды туризма, а именно культурно-познавательный, лечебный, горный, экотуризм, экстремальный туризм. Осуществлена оценка территории Карпатского региона по системе показателей (криминогенными, экологическими, благополучия), которые потенциально могут создать положительный (или отрицательный) морально-психологический климат для туристов.

Ключевые слова: туризм, регион, оценка, туристическая привлекательность, перспективы развития.

ANNOTATION

The article analyzed the factors tourist potential of the Carpathian region, i.e. the set of natural, cultural, historical, social and economic conditions for the organization of tourism specific territory. Designated inherent in the Carpathian region types of tourism, namely cultural, educational, medical, mining, ecotourism, extreme tourism. The estimation of the Carpathian region of the system parameters (crime, environmental, parameter of prosperity) that could potentially create a positive (or negative) moral and psychological climate for tourists.

Key words: tourism, region, rating, tourist attraction, development prospects.

Постановка проблеми. Туризм є ресурсорієнтованою суспільно-господарською системою, тому визначення поняття «туристичні ресурси» та їх місця у туристичній діяльності належить до важливих завдань науки про туризм.

Розвиток туризму неможливий без таких головних складових, як капітал, технології, трудові, природні та культурно-історичні ресурси туризму. Однак для того, щоб займа-

тись туризмом, недостатньо володіти капіталом, технологією, високопрофесійними кадрами. Для розвитку туризму необхідно обрати місце з відповідними ресурсами. Практика останніх років демонструє створення штучних туристичних ресурсів, а саме великих тематичних парків, туристичних комплексів, атракціонів тощо. Отже, якщо в межах певної території немає туристичних ресурсів, то людина може їх створити. Власне, наявність туристичних ресурсів сприяє формуванню туристичного бізнесу в тому чи іншому регіоні.

Туристичні ресурси визначають специфіку розвитку туризму в регіоні, формування пріоритетних напрямів інвестиційної політики.

Уявлення людей про цінність території як перспективного методу туризму традиційно пов'язують з багатством природи, її культурно-історичною спадщиною, до якої відносять передусім пам'ятки архітектури, історичні місця, архітектурні монументи тощо.

Важливим чинником розвитку туризму будь-якої території є наявність туристичного потенціалу. Під туристичним потенціалом території розуміють сукупність природних, культурно-історичних та соціально-економічних передумов для організації туристичної діяльності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань туризму та туристичних ресурсів особливо активно займаються такі науковці, як, зокрема, О.І. Шаблій, Н.Ю. Недашківська, М.І. Долішній, М.С. Нудельман, С.В. Трохимчук, Г.С. Бачинський, В.С. Кравців, П.В. Жук, С.П. Кузик. Туризм і рекреація, постійно знаходяться в центрі уваги регіональної економічної та економіко-соціальної науки. Великий масив соціально-економічної літератури висвітлює особливості та перспективи розвитку туризму, санаторно-курортного обслуговування та відпочинку в регіоні (А.А. Гела, Л.С. Гринів, П.В. Жук, С.В. Трохимчук, В.І. Мацола), засвідчує увагу науковців до проблем методології розробки і практики реалізації державної та регіональної політики розвитку рекреації

та туризму (М.І. Долішній, В.К. Євдокименко, В.С. Кравців, В.І. Павлов).

Мета статті. Ми спробуємо дати оцінку території Карпатського регіону за системою визначених нами показників (криміногенними, екологічними, інфраструктурними), які потенційно можуть створити позитивний (або негативний) морально-психологічний клімат для туристів. Для оцінки слід використати інтегральний показник, який би акумулював певну кількість факторів як позитивного, так і негативного спрямування. До негативних можна віднести рівень злочинності, екологічну забрудненість території. До позитивних факторів може бути віднесена розвиненість готельно-санаторної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Карпатський туристичний регіон України складають чотири адміністративні області заходу України, в межах яких простягається гірська система Українських Карпат.

Площа регіону становить 56,2 тис. кв. км., населення – 6,6 млн. ос. Тут зосереджено понад 800 мінеральних джерел, з яких 50% – у Закарпатській області, 30% всіх пам'яток історії та культури тощо; основними адміністративними вузлами є Львів, Ужгород, Чернівці, Івано-Франківськ, Мукачеве, Коломия, Яремче, Косів, Трускавець, Моршин, Свалява [3].

Але кожному регіону притаманні види туризму, які вже розвинені, та ті, які мають перспективу на подальший розвиток. У Карпатському регіоні добре розвивається культурно-пізнавальний, лікувальний, сільський та гірський туризм. Мають непогані перспективи для розвитку екстремальний туризм та екологічний туризм. Для наочності покажемо це на рис. 1.

Рис. 1. Види туризму Карпатського регіону

- фактично розвинений туризм;
- перспективні можливості розвитку;
- культурно-пізнавальний туризм;
- лікувальний туризм;
- гірський туризм;
- сільський і екотуризм;
- екстремальний туризм.

Таблиця 1

Оцінка туристичної привабливості областей Карпатського регіону станом на 2015 р.

Області	Показники, використані для оцінки туристичної привабливості						Інтегральний показник туристичної привабливості			
	Розвиток санаторної інфраструктури		Розвиток готельної інфраструктури		Рівень злочинності			Екологічна ситуація		
	Кількість місць в санаторіях на 1 000 населення	Коефіцієнт	Кількість місць в готелях на 1 000 населення	Коефіцієнт	Кількість злочинів на 100 тис. населення	Коефіцієнт				
Закарпатська	5,4	1,46	2,7	1,12	544	0,91	7,0	0,62	0,923	0,980
Івано-Франківська	1,8	0,56	2,8	1,16	419	0,70	19,8	1,75	0,795	0,944
Львівська	6,5	2,03	2,4	1,00	680	1,14	11,8	1,04	2,407	1,246
Чернівецька	1,1	0,34	1,8	0,75	737	1,24	6,7	0,59	0,186	0,657
По регіону	3,7	1,00	2,4	1,0	595	1,00	11,3	1,00	1,000	1,00

Джерело: складено авторами на основі [2; 3]

Для оцінки туристичної привабливості окремих областей регіону нами застосовано такий методологічний підхід.

В систему оцінки туристичної привабливості включено (на наш погляд) найбільш репрезентативні показники, які можуть зацікавити туристів, а саме:

- показник розвитку санаторної інфраструктури за кількістю місць в санаторіях в розрахунку на тис. населення області;
- кількість готельних місць в розрахунку на тис. населення області;
- показник криміногенної ситуації в області, який показує кількість скоєних злочинів в розрахунку на 100 тис. населення.

Фактично цей показник можна вважати коефіцієнтом безпеки, оскільки його зниження свідчить про соціальний добробут у середовищі (певний спокій в криміногенному середовищі).

Для оцінки туристичної привабливості, на наш погляд, досить важливим є показник екологічного благополуччя. Для оцінки екологічного благополуччя нами використовувався показник викидів забруднюючих речовин на км кв. в тоннах.

Фактичне значення всіх показників, включених до системи оцінки туристичної привабливості регіонів, загалом по регіону прийнято за 1.

Шляхом порівняння відповідних показників по кожній області до середнього по регіону ми знайшли коефіцієнт відносної оцінки окремих факторів до середнього по регіону.

Шляхом перемноження коефіцієнтів по кожній області ми знайшли суму їх добутків, з яких знайшли корінь в четвертій степені, який ми приймаємо за інтегральний показник туристичної привабливості кожної області.

Згідно з нашими підрахунками найбільшу туристичну привабливість має Львівська область з інтегральним показником туристичної привабливості 1,25. На другому місці знаходиться Закарпатська область (0,98), на третьому – Івано-Франківська (0,94), а на останньому – Чернівецька область (0,65).

Градація регіонів за рівнем туристичної привабливості показана на рис. 2.

Як бачимо, лідером є Львівська область; переважно за рахунок культурно-пізнавального туризму. Цікавим є те, що останніми роками за своїми показниками туристичної привабливості зрівнюються Закарпатська та Івано-Франківська області, в яких популяризується гірський та лікувальний туризм.

Чернівецька область значно відстає, хоча має непогані перспективи щодо розвитку гірського туризму та екотуризму.

Висновки. Отже, можна констатувати, що стрімкий розвиток туристичного комплексу Карпатського регіону за сучасної економічної ситуації є проблематичним. Тому пропонується

Рис. 2. Оцінка областей Карпатського регіону за інтегральним коефіцієнтом туристичної привабливості станом на 2015 р.

- I – лідируюча область за рівнем туристичної привабливості (більше 1);
- II – область високої туристичної привабливості (0,98);
- III – область середньої туристичної привабливості (0,94);
- IV – область низької туристичної привабливості (0,65).

туристичну політику спрямовувати перш за все на забезпечення екологічної безпеки рекреаційного освоєння території; зонування туристичних та рекреаційних територій з виділенням освоєних, перспективних та резервних місцевостей; соціальну необхідність (тобто відповідність наявної бази рекреаційної сфери реальним потребам в оздоровленні, її здатність задовольняти попит населення на туристичні послуги в регіоні); економічну доцільність (прибутковість діяльності об'єктів туристичної галузі і соціально-економічну вигоду для території); залучення широких верств населення до ведення туристичного підприємництва.

В контексті вищесказаного вважаємо, що наведені нами розрахунки можуть бути використані у двох напрямках: для розробки рекламної інформації туристичних можливостей окремих регіонів; для розробки системи заходів щодо підвищення туристичної привабливості перш за все в Чернівецькій області, в якій інтегральний показник значно менше 1.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Менеджмент туристичної індустрії : [навчальний посібник] / [І.М. Школа та ін.] ; за ред. І.М. Школи. – Чернівці : Книги – XXI, 2005. – 596 с.
2. Статистичний щорічник України за 2015 рік. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2012. – 558 с.
3. Travel and Tourism economic impact 2015 Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wttc.org.
4. Тринько Р.І. Туризм як фактор соціально-економічного відродження / Р.І. Тринько, Я.В. Григор'єва // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.8. – С. 54–63.